

РОЛЬ ТА ПІДГОТОВКА БУХГАЛТЕРА-АНАЛІТИКА ДЛЯ УПРАВЛІННЯ В АГРОПРОМИСЛОВОМУ ВИРОБНИЦТВІ

**СОБЧЕНКО А.М., к.е.н., ст. викладач,
Херсонський державний аграрний університет**

У статті висвітлюється стан сучасної системи інформаційного забезпечення суб'єктів аграрного сектора економіки та обґрунтовується роль інформаційно-консультаційних служб у наданні інформації товаровиробникам про ринкові ціни на сільськогосподарську продукцію.

In the article, consisting of the modern system of the informative providing of subjects of agrarian sector of economy and to ground role of informatively consultative services lights up of grant information to the commodity producers about market prices on an agricultural product.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Ринкова система господарювання не може функціонувати без використання актуальної та достовірної економічної, соціальної, наукової, правової та іншої інформації. Інформаційне забезпечення суб'єктів господарювання є однією з умов їх конкурентоспроможності та важливим чинником ефективності виробництва. Вирішенню багатьох питань, які хвилюють нині керівників сільськогосподарських підприємств, сприяють інформаційно-консультаційні служби (ІКС). На сьогодні такі служби створені у багатьох областях України, в тому числі і в Харківській області, при районних і обласних управліннях агропромислового розвитку за участю спеціалістів науково-дослідних і навчальних закладів. Однак, становлення та розвиток ІКС відбувається повільно через матеріально-технічні, організаційні, фінансові, кадрові, правові, психологічні, соціальні, наукові проблеми.

Кошти, які як правило виділяються з бюджету на функціонування ІКС в кінці року, не можуть бути повністю використані, оскільки їх надходження не співпадає з робочим періодом систематизації, впорядкування інформаційних матеріалів, розробки наукових продуктів. Також відсутня належна взаємодія між розрізненими елементами системи розповсюдження економічної, науково-технічної інформації, досягнень сучасної науки і техніки, що неминуче породжує дублювання робіт, надлишковість у зборі первинної інформації, подорожчання експлуатації самих інформаційних систем.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемам інформаційного забезпечення аграрних підприємств та функціонування інформаційно-консультаційних служб присвячені

праці Кропивки М.Ф., Саблука П.Т., Царенка І.Т., та ін. [3-5]. При цьому, надання цими службами практичної допомоги господарствам з питань оцінки сільськогосподарської продукції та біологічних активів згідно з П(С)БО 30 «Біологічні активи» в них не розглядається.

Мета статті — дати загальну характеристику стану сучасної системи інформаційного забезпечення суб'єктів аграрного сектора економіки та обґрунтувати роль інформаційно-консультаційних служб у наданні своєчасної інформації сільськогосподарським товаровиробникам про ринкові ціни на продукцію, яка виробляється в даному регіоні.

Виклад основного матеріалу. Головним завданням інформаційно-консультаційних служб повинно стати підвищення конкурентоспроможності аграрного сектора шляхом сприяння сільськогосподарським виробникам у прийнятті обґрунтованих рішень, ефективнішому веденні господарства, зниженні транзакційних витрат. Вони мають забезпечити рівний доступ до інформації для всіх суб'єктів агропродовольчого ринку.

Як показує аналіз, в діяльності ІКС переважають послуги з питань по технічному і технологічному забезпеченню виробництва, кредитуванню, оподаткуванню, правовим, земельним відносинам, здійсненню лізингової діяльності. Необхідність у консультуванні у сільськогосподарських підприємств виникає і з приводу ведення бухгалтерського обліку.

Згідно з П(С)БО 30 «Біологічні активи» [1], підприємства, які займаються сільськогосподарською діяльністю, повинні оцінювати біологічні активи на дату звітності, сільськогосподарську продукцію та додаткові біологічні активи при їх первісному визнанні за справедливою вартістю, зменшеною на очікувані витрати на місці продажу. Первісне визнання сільськогосподарської продукції та біологічних активів? активами здійснюється, якщо: підприємство набуло право власності на біологічні активи та сільськогосподарську продукцію і несе ризики й отримує вигоди від володіння ними; підприємство в подальшому буде здійснювати управління та контроль за використанням біологічних активів та сільськогосподарської продукції; є впевненість, що підприємство отримає в майбутньому економічні вигоди, пов'язані з їх використанням; вартість їх може бути достовірно визначена.

Первісне визнання сільськогосподарської продукції відображається в обліку у тому звітному періоді, у якому вона відокремлена від біологічного активу. Справедливою вартістю є сума, за якою може бути здійснено обмін активу або оплата зобов'язання в

результаті між обізнаними, зацікавленими та незалежними сторонами. Визначення справедливої вартості в обліку біологічних активів ґрунтується на застосуванні ринкових цін (активного ринку). Основні підходи до визначення справедливої вартості біологічних активів та сільськогосподарської продукції визначені в Методичних рекомендаціях з бухгалтерського обліку біологічних активи [2].

Оцінка біологічних активів та сільськогосподарської продукції за справедливою вартістю має впливати на зростання інвестиційної привабливості сільського господарства. При цьому її здійснення є складним процесом. Спеціалісти сільськогосподарських підприємств мають вникати в знання і методики, що застосовуються в професійній оцінювальній діяльності та в маркетинговій роботі. Поки Міністерство аграрної політики України не розробило відповідну методику, це є індивідуальною справою кожного підприємства. Пропонується сільськогосподарським підприємствам вирішувати цю проблему шляхом створення постійно діючих комісій з визначення справедливої вартості біологічних активів та сільськогосподарської продукції, про що слід зазначити в наказі про облікову політику підприємства. Комісія повинна забезпечити: збір інформації про ціни на біологічні активи та сільськогосподарську продукцію на ринку; моніторинг ринкових цін на біологічні активи та сільськогосподарську продукцію за їх видами (заведення папок, файлів, певна систематизація цінкових пропозицій), узагальнення підтверджувальних документів з цінами (ксерокопії приймальних квитанцій, прайсів, роздруковані сторінки веб-сайтів тощо) в окремій бухгалтерській справі; визначення справедливої вартості біологічних активів на дату балансу і сільськогосподарської продукції та додаткових біологічних активів при їх первісному визнанні відповідно до встановленого на підприємстві порядку (методики); оформлення результатів оцінки та передача їх до бухгалтерії з метою відображення вартості біологічних активів та сільськогосподарської продукції в обліку.

Отже, головними спеціалістами галузей та бухгалтерією повинен здійснюватися постійний збір інформації щодо цін на біологічні активи та сільськогосподарську продукцію на активному ринку, її узагальнення та збереження на підприємстві, документальне оформлення рішень комісії по визначенню справедливої вартості біологічних активів та сільськогосподарської продукції, складання первинних документів та реєстрів щодо постановки на баланс активів за справедливою вартістю. Такий підхід до оцінки сільськогосподарських активів викличе труднощі на практиці. При цьому визначення справедливої вартості не може бути покладено

лише на бухгалтерську службу, яка в середньому складається з 4-5 бухгалтерів на одне господарство.

В сучасних умовах значний обсяг витрат по забезпеченню інформацією сільськогосподарським виробникам повинна взяти на себе держава і напряду профінансувати ІКС. Створення інформаційно-консультаційних служб набуде важливості тоді, коли вони будуть приймати участь у реалізації цільових програм комплексного розвитку АПК. Безумовно становлення системи ІКС вимагає значних матеріальних витрат. Джерелами фінансування можуть бути, крім коштів з державного і місцевих бюджетів, кошти іноземних інвесторів, дослідних господарств, гранти вітчизняних і міжнародних фондів і програм. Якісно виконувати свої функції ІКС будуть, якщо вони впровадять сучасні інформаційні технології збору й розповсюдження економічної, ринкової та науково-технічної інформації, що ґрунтуються на використанні засобів комп'ютерної техніки та телекомунікаційного зв'язку.

ІКС повинні надавати обов'язкову безкоштовну та платну інформацію за замовленням її споживача. Інформаційна підтримка товаровиробників здійснюється шляхом проведення семінарів і конференцій, індивідуальних консультацій, інтернет-консультацій, розробки та видання друкованої продукції. Інформація може розповсюджуватися через офіційний сайт служби або у формі інформаційних бюлетень без обмежень і безоплатно.

Значний інтерес представляє досвід інформаційно-консультаційного забезпечення аграрного виробництва в країнах з розвинутою економікою. Так, у США в складі Міністерства сільського господарства існує спеціальна служба збору і розповсюдження інформації (EXT). Вона організовує роботу створених при університетах штатів спеціальних інститутів інформаційно-сервісного обслуговування фермерів і населення з питань раціонального ведення сільського господарства. Кожний із цих інститутів має свої офіси в округах (графствах) чисельністю 3-5 чоловік, в центральному офісі штату 30-50 чоловік. Для кваліфікованого консультування залучаються провідні спеціалісти університетів, які поряд з навчанням студентів (20-30 % часу), більшість часу витрачають на консультування в мережі і по програмах інституту (30-40 % часу), а також проводять дослідження на замовлення Міністерства сільського господарства США і міністерств штатів. При кожному з офісів служби організовані ради, в які поряд з працівниками служб, входять провідні консультанти і представники фермерських союзів і асоціацій, виборні представники фермерів і населення [3]. Фінансування запланованих заходів здійснюється з

трьох джерел — централізовано міністерством сільського господарства США (30-40 %), міністерством сільського господарства штату (40-60 %), а також фермерськими союзами і об'єднаннями (10-20 %) [3]. Великою популярністю користуються і приватні консультанти з різних проблем управління виробництвом, послуги яких є платними. За експертною оцінкою, у розвинутих зарубіжних країнах 80-90 % сільськогосподарських підприємств охоплені інформаційним забезпеченням [6].

Висновки. Сучасна система інформаційного забезпечення суб'єктів аграрного сектору економіки характеризується низьким рівнем розвитку. Основна функція інформаційно-консультаційних служб — організувати пропагандистську роботу з потенціальними клієнтами щодо кваліфікованого ведення господарства. При цьому інформація повинна бути не тільки доведеною до сільського населення, але і альтернативною, якщо це потрібно, у виборі варіанта прийняття рішення.

Основною складовою консультаційного та інформаційного сервісу повинна стати державна інформаційно-консультаційна служба. Діяльність державної ІКС має носити комплексний характер. Держава повинна забезпечити збирання, систематизацію та організацію інформаційних потоків, систем баз даних науково-технічного та економічного характеру і каналів доступу до них.

Література:

1. П(С)БО 30 «Біологічні активи», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 18.11.2005р. №790 // Облік і фінанси АПК. - 2006. - № 6. - С. 4 - 8.
2. Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку біологічних активів, затверджені наказом Міністерства фінансів України від 29.12.2006р. №1315 // Облік і фінанси АПК. - 2007.-№ 1-2. - С. 9 - 27.
3. Кропивко М.Ф. Інформація в управлінні агропромисловим виробництвом. - К.: ІАЕ УААН, 1997. – 252 с.
4. Саблук П. Аграрна економіка і політика в Україні, підсумки минулого та погляд у майбутнє. Науково-популярні нариси у трьох томах. Аграрна економіка в умовах демократичного державотворення. - К.: ІАЕ, 2001.- С. 309-345.
5. Царенко І.Г. Світовий досвід діяльності впроваджувальних служб у сільському господарстві / І.Г. Царенко // Агроінком. - 2002. - № 8-9. - С. 34-36.
6. Аграрная наука России на пороге XXI века: Состояние и проблемы. Кол. монография. - М.: Экономика и информатика, 1999. – 400 с